

سرشناسه: کریمی نیا، محمد مهدی، ۱۳۴۴
 عنوان و نام پدیدآور: ماهیت و احکام اختلاس در فقه امامیه / مولفان محمد مهدی
 کریمی نیا، مهدی مقداد داودی.
 مشخصات نشر: قم: جلوه کمال، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری: ۱۹۰ ص: ۱۴/۵ * ۲۱/۵ س م.
 شابک: ۱۵۰۰۰۰ ریال ۸۰-۵-۲۷۹۴-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه: ص ۱۷۷-۱۹۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع: اختلاس (فقه)
 موضوع: Embezzlement (Islamic law)
 شناسه افزوده: مقدادی داودی، مهدی، ۱۳۶۹
 رده بندی کنگره: ۲۱۳۹۷ م ۴ / ۱۹۰ BP
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۵۷۵۲۷

ماهیت و احکام اختلاس در فقه امامیه
 مؤلفان: حجت الاسلام دکتر محمد مهدی کریمی نیا - مهدی مقدادی داودی
 صفحه آرای: عباس کبیر
 ناشر: جلوه کمال
 قطع: رقعی (۱۹۰ صفحه)
 تعداد: ۱۰۰۰ عدد
 قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان
 نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۸
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۹۴-۸۰-۵

کلیه حقوق برای مؤلفان محفوظ است

ماهیت و احکام اختلاس در فقه امامیه

مؤلفان:

حجت الاسلام دکتر محمد مهدی کریمی نیا

حجت الاسلام مهدی مقدادی داودی

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۱	۱. بیان مسأله و تعیین قلمرو آن
۱۴	۲. سوالات تحقیق
۱۵	۳. فرضیه تحقیق
۱۵	۴. اهداف و فوائد تحقیق
۱۷	۵. پیشینه تحقیق و امتیاز پژوهش
۱۷	الف. پیشینه تحقیق
۱۹	کتاب‌ها:
۲۰	پایان نامه‌ها:
۲۰	مقالات:
۲۰	ب. امتیاز پژوهش:
کاربرد	۶.
۲۱	و نتایج تحقیق

فصل اول: مفاهیم

۲۵	فصل اول: مفاهیم
۲۷	گفتار اول: اختلاس

بند ۱. معنای لغوی شرط:	۲۷
بند ۱. اختلاس در لغت	۲۷
بند ۲. اختلاس در فقه	۳۰
الف. نظریه اول:	۳۰
ربودن از غیر حرز صورت گیرد.	۳۰
نقد و بررسی نظریه اول:	۳۱
ب. نظریه دوم:	۳۲
بند ۳. اختلاس در روایات	۳۵
۱. روایت ابی بصیر	۳۶
۲. روایت محمد بن قیس	۳۶
۳. روایت سکونی	۳۷
۴. روایت دوم سکونی	۳۷
۵. روایت سوم سکونی	۳۸
۶. روایت دعائم الإسلام	۳۸
بند ۴. اختلاس در قانون	۴۰
بند ۵. تفاوت اختلاس در فقه و قانون ایران	۴۳
بند ۱. ماهیت برداشت و تصاحب	۴۸
تمایزات اختلاس در فقه و قانون:	۵۲
تشابهات اختلاس در فقه و قانون:	۵۳
گفتار دوم: سرقت	۵۳
بند ۱. سرقت در لغت	۵۴
بند ۲. سرقت در اصطلاح فقه	۵۵

۵۶	بند ۳. تفاوت اختلاس با سرقت
۵۷	گفتار سوم: کلاهبرداری
۵۷	بند ۱. کلاهبرداری در لغت
۵۸	بند ۲. کلاهبرداری در اصطلاح فقها
۶۰	بند ۳. تفاوت اختلاس با کلاهبرداری
۶۰	گفتار چهارم: بررسی مفاهیم مشابه
۶۱	بند ۱. خیانت در امانت
۶۳	بند ۲. استلاب
۶۶	بند ۳. غلول
۶۸	نتیجه گیری فصل اول:

فصل دوم: ارکان و موضوع اختلاس

۷۳	فصل دوم: ارکان و موضوع اختلاس
۷۴	مبحث اول: ارکان اختلاس
۷۴	گفتار اول: مال غیر باشد.
۷۵	گفتار دوم: آشکار باشد.
۷۷	گفتار سوم: قصد ربودن داشته باشد.
۷۸	مبحث دوم: موضوع اختلاس
۷۸	گفتار اول: وجه نقد
۷۹	گفتار دوم: حصه و سهم
۸۰	گفتار سوم: حواله
۸۱	جمع بندی مبحث دوم:

۸۱	مبحث سوم: واکاوی موضوع اختلاس بین قانون و فقه
۸۲	گفتار اول: سرقت از غنیمت
۸۳	قائلین نظریه اول:
۸۴	قائلین به نظریه دوم:
۸۵	قائلین به نظریه قول سوم:
۸۶	گفتار دوم: سرقت از بیت المال
۸۷	بند اول: بررسی اقوال فقها
۸۹	بند دوم: روایات سرقت از بیت المال
۹۸	جمع بندی مبحث سوم:
۹۹	نتیجه گیری فصل دوم

فصل سوم: احکام اختلاس

۱۰۳	فصل سوم: احکام اختلاس
۱۰۴	مبحث اول: حکم تکلیفی اختلاس
۱۰۵	گفتار اول: ادله قرآنی حرمت اختلاس
۱۰۷	گفتار دوم: ادله روایی حرمت اختلاس
۱۰۸	۱. روایت محمد بن قیس:
۱۰۸	۲. روایت ابی بصیر:
۱۰۹	۳. روایت شماعه:
۱۱۰	۴. روایت اول سکونی:
۱۱۰	۵. روایت دوم سکونی:
۱۱۱	۶. روایت عیسی بن صبیح:

گفتار سوم: ادله عقلی حرمت اختلاس.....	۱۱۲
گفتار چهارم: اجماع.....	۱۱۴
جمع بندی مبحث اول:.....	۱۱۶
مبحث دوم: حکم وضعی اختلاس.....	۱۱۶
گفتار اول: رد مال و عدم تملک آن.....	۱۱۷
بند ۱. قاعده علی الید.....	۱۱۸
بند ۲. قاعده إتلاف.....	۱۲۰
جمع بندی مبحث دوم:.....	۱۲۱
مبحث سوم: مجازات مختلس.....	۱۲۱
گفتار اول: مجازات مختلس در روایات.....	۱۲۲
۱. روایت محمد بن قیس.....	۱۲۲
۲. روایت ابی بصیر.....	۱۲۳
۳. روایت سماعه.....	۱۲۳
۴. روایت اوّل سکونی.....	۱۲۴
۵. روایت دوّم سکونی.....	۱۲۴
۶. روایت عیسی بن صبیح.....	۱۲۵
۷. روایت فضیل.....	۱۲۵
۸. روایت جعفریات.....	۱۲۶
۹.....	روایت
دعائم الاسلام.....	۱۲۶
گفتار دوم: مجازات مختلس در فقه.....	۱۲۷
گفتار سوم: مجازات مفسد فی الارض بر مختلس.....	۱۳۰

بند ۱. افساد فی الارض در لغت	۱۳۶
بند ۲. افساد فی الارض در فقه	۱۳۷
مسأله اول: اعتیاد به قتل عبد توسط حرّ	۱۳۸
مسأله دوم: اعتیاد به قتل ذمی توسط مسلمان	۱۳۹
مسأله سوم: نباش	۱۴۰
مسأله چهارم: به آتش کشیدن خانه دیگران	۱۴۳
مسأله پنجم: به رقیّت در آوردن شخص حرّ	۱۴۶
مسأله ششم: محتال	۱۴۷
مسأله هفتم: ساحر	۱۴۸
مسأله هشتم: استعمال مواد مخدر و آنچه موجب زوال یا تغییر عقل است	۱۴۸
بند ۳. افساد فی الارض در قرآن و روایات	۱۴۹
نتیجه گیری فصل سوم	۱۶۷
جمع بندی و نتیجه گیری کلی تحقیق	۱۷۰
۱. نتیجه گیری تحقیق	۱۷۰
۲. پاسخ به پرسش اصلی تحقیق	۱۷۳
۳. مشکلات تحقیق	۱۷۴
۴. پیشنهادات	۱۷۴

فهرست منابع

الف. کتب «عربی و فارسی»	۱۷۷
مقالات	۱۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

۱. بیان مسأله و تعیین قلمرو آن

اختلاس از مفاهیم و واژگانی است که از زمانهای گذشته تا به امروز مورد استعمال بوده است به طوری که در زبان فارسی و عربی (البته با کمی تسامح) به معنای واحدی اخذ شده است. اختلاس یکی از اقسام سرقت است که دارای شرایط و احکام خاص خودش می باشد. با ذکر چند نکته ضمن بیان مسأله و شرایط و ضوابط اختلاس در فقه و مقایسه ای کوتاه بین اختلاس در فقه و حقوق، قلمرو و محدوده ی پژوهش نیز مشخص می گردد.

الف. اختلاس از ریشه خل س، مصدر باب افتعال می باشد. المنجد ذیل واژه اختلاس می نویسد: «چیزی را با عجله و شتاب ربود و دزدید». همچنین لسان العرب در معنای اختلاس آورده است: «بدست آوردن با حيله و نیرنگ و عجله و غاپیدن»^۲.

۱. معلوف، لويس، المنجد فی اللغة، مترجم محمد بندر ریگی، ج ۱، ص ۴۱۲.

۲. ابن منظور، محمد بن مکرم، «لسان العرب»، ج ۶، ص ۶۵.

ب. اختلاس در اصطلاح فقهی بنابر نظر شهید ثانی عبارت است از «ربودن پنهانی مال، از غیر حرز».^۱ عده‌ای از فقهای عظام در ماهیت فقهی اختلاس همین نظر شهید ثانی را دارند، مانند صاحب ریاض و فاضل هندی. صاحب ریاض در کتاب ریاض المسائل آورده است: «مختلس کسی است که مخفیانه مال را از غیر حرز می‌گیرد».^۲ برخی دیگر از فقهای جلیل‌القدر همانند ابن حمزه^۳ و قاضی ابن براج^۴ نظریه دیدگاه اول را نپذیرفته‌اند و در مورد ماهیت اختلاس قول دیگری را برگزیده‌اند. ابن ادریس که یکی از طرفداران قول اخیر محسوب می‌گردد، در کتاب سرائر این گونه بیان کرده است: «اگر کسی به صورت آشکار، در کوچه و راهها بدون سلاح و زور سرقت کند، مختلس نامیده می‌شود».^۵ دسته سوم از فقها غیر از دو مسلک فوق اختیار کرده‌اند و تعریفی برای اختلاس ارائه نداده‌اند و یا اینکه اختلاس را با استیلاب به یک معنی دانسته‌اند. همان طوری که از تعریف ماهیت اختلاس روشن گردید، ماهیت آن نزد فقهای عظیم‌الشان مورد اختلاف واقع شده است، فلذا در این پژوهش ابتدا تعریف جامع و کاملی از واژه اختلاس با توجه به بررسی و تحلیل اقوال فقها ارائه می‌شود و سپس موضوع و احکام آن بیان می‌گردد.

ج. اختلاس در اصطلاح حقوقی ماهیتی است که از ذیل ماده پنج

۱. جبعی عاملی (شهید ثانی)، زین الدین، «الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة»، ج ۳، ص ۳۸۰.

۲. الطباطبایی، سید علی، «ریاض المسائل»، ج ۱۰، ص ۲۱۹.

۳. ابن حمزه، محمد بن علی، «الوسيلة»، ص ۴۲۳.

۴. ابن براج، عبدالغزیز، «المهذب»، ج ۲، ص ۵۵۴.

۵. ابن ادریس حلی، محمد بن منصور، «کتاب السرائر»، ج ۳، ص ۵۱۲.

قانون تشدید رشا و ارتشا و اختلاس انتزاع می‌گردد. ماده پنج قانون تشدید عبارت است از: «هریک از کارمندان و کارکنان ادارات و سازمان‌ها یا شوراهای و یا شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و یا وابسته به دولت و یا نهادهای انقلابی و دیوان محاسبات و مؤسساتی که به کمک مستمر دولت اداره می‌شوند و یا دارندگان پایه قضائی و بطور کلی قوای سه‌گانه و همچنین نیروهای مسلح و مامورین به خدمات عمومی از رسمی یا غیررسمی وجوه یا مطالبات یا حواله‌ها یا سهام و اسناد و اوراق بهادار و یا سایر اموال متعلق به هریک از سازمانها و مؤسسات فوق‌الذکر و یا اشخاص را که بر حسب وظیفه به آنها سپرده شده است به نفع خود یا دیگری برداشت و تصاحب نماید مختلس محسوب می‌شود و بترتیب مقرر مجازات خواهند شد».

قانونگذار به ماهیت اختلاس اشاره نکرده و تنها به ذکر تعدادی از مصادیق آن اکتفا کرده است. به تعبیر دیگر ماهیت اختلاس نزد قانونگذار محترم مبهم بوده است و به نظر می‌رسد شاید این ابهام در ماهیت حقوقی ناشی از عدم وجود مبنا و مسلک واحد در فقه نشأت گرفته باشد. همچنین در اصل چهل و نهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اشاره به احکام وضعی اختلاس شده و دولت را موظف کرده است تا ثروتهای ناشی از اختلاس را تحویل گرفته و حسب مورد به بیت‌المال یا صاحب حق، عودت دهد.

د. اختلاس در اصطلاح عرفی، سرقت از بیت‌المال را گویند. به نظر می‌رسد با مروری کوتاه به جرایم و رسانه‌های عمومی، این معنا از اختلاس به راحتی قابل درک و فهم باشد؛ زیرا عمدتاً بحث اختلاس در ضمن کارمندان

دولت و فساد اداری مطرح می‌گردد. نکته‌ای که در مفهوم عرفی مطرح می‌گردد، ریشه و علت اختلاس است. به نظر می‌رسد یکی از علت‌های وقوع اختلاس در بیت المال بحث گستره و جمعیت دولتمردان است یعنی به هر اندازه جمعیت کارمندان دولت بیشتر باشد، به همان اندازه احتمال وقوع اختلاس بیشتر است و برعکس هرچه تعداد دولتمردان کمتر و کارهای دولت به دست مردم و شرکتهای خصوصی واگذار شود، به همان میزان امکان دسترسی افراد به بیت المال کمتر و در نتیجه از میزان وقوع جرم اختلاس کاسته می‌شود.

با توجه به اقسام اختلاس در فقه و حقوق و عرف، برای انتزاع ماهیت اختلاس و احکام آن، مطالب این پژوهش در سه فصل ارائه می‌گردد: فصل اول: مفاهیم و کلیات، فصل دوم: ارکان و موضوع اختلاس، فصل سوم: احکام اختلاس.

۲. سؤالات تحقیق

الف: سؤال اصلی

ماهیت و احکام اختلاس در فقه امامیه چیست؟

ب. سؤال فرعی

۱. ارکان اختلاس چیست؟

۲. موضوع اختلاس چیست؟

۳. احکام تکلیفی و وضعی اختلاس چیست؟

۳. فرضیه تحقیق

فرضیه های زیادی در زمینه اختلاس در ذهن پژوهشگر بوده است و دقیقاً همین فرضیه ها سبب انتخاب این موضوع گردیده است. مهم ترین این فرضیات عبارتند از:

۱. اختلاس نوعی خاصی از ربودن محسوب می گردد که با سرعت و غفلت صاحب مال، همراه است و مشابه جیب برو کیف قاپ می باشد و یکی از موارد سرقت تعزیری است.

۲. ارکان اختلاس عبارت است از: مال غیر بودن، آشکارا باشد و قصد ربودن داشته باشد.

۳. مال به معنای کلی آن، موضوع اختلاس محسوب می گردد.

۴. بنابراین اتفاق فقهی نامدار شیعه، مختلس علاوه بر استرداد اموال تصاحب شده، باید تعزیر بشود؛ ادله چهارگانه کتاب، سنت، عقل و اجماع بر حرمت تکلیفی و وضعی اختلاس دلالت دارند.

۴. اهداف و فوائد تحقیق

با نگرشی کوتاه به اخبار و جراید، هرروزه شاهد وقوع جرم اختلاس در جوامع بشری هستیم که تعداد قابل توجهی از پرونده های فوه قضاییه در سراسر دنیا به این امر اختصاص داده شده است. نقش حوزه علمیه در راستای پاسخ گویی به سوالات و شبهات فقهیه بسیار ضروری می باشد. یکی از این مسائل پرداختن به مبحث اختلاس است که یکی از اهداف

این پژوهش نیز پاسخ گویی به شبهات و مسائل مستحدثه جامعه است. امید است مطالب این پژوهش گامی موثر در آگاهی بخشیدن به قضات و وکلای محترم و نیز فتح بابی شود برای حوزویان و دانشگاهیان عزیز، تا شاهد رشد بیش از پیش نظریات و پژوهش های جدید و معتبر، پیرامون این دسته از موضوعات فقهی، در عرصه جهاد علمی باشیم. به این ترتیب مهم ترین اهداف و فوائد این پژوهش عبارتند از:

۱. پاسخ گویی به شبهات و مسائل مستحدثه جامعه است.
۲. نگرشی نو در دسته بندی مطالب، در راستای بیان ماهیت و احکام اختلاس.
۳. بررسی و تحلیل اقوال فقهای متقدم و متأخرین.
۴. روشن شدن ماهیت و احکام اختلاس از منظر فقه امامیه.
۵. پر کردن خلأ تعریف ماهوی از اختلاس، توسط این پژوهش، در قانون جمهوری اسلامی ایران.
۶. استفاده از منبع های فراوان و مستند بودن پژوهش تا سبب پیدایش و ظهور نظریه پردازی، در زمینه موضوع اختلاس باشد.
۷. با توجه به اقوال و مبانی فقهای عظام پیرامون اختلاس، بازنگری در مجازات و ماهیت و احکام اختلاس.
۸. آگاهی بخشیدن و درک بیشتر به قضات محترم، جهت صدور حکم در پرونده های کیفری و حقوقی اختلاس.

۵. پیشینه تحقیق و امتیاز پژوهش

الف. پیشینه تحقیق

اختلاس یکی از اقسام سرقت تعزیری است که در روایات ابواب سرقت، به ماهیت و احکام آن، اشاره شده است؛ به همین خاطر فقها از قدما تا به معاصرین، پیرامون این مبحث، مطالب ارزشمندی را بیان کرده اند. اقوال موجود در بحث حاکی از آن است که عمده قدما^۱، اختلاس را به ربودن آشکار از غیر حرز و برخی متأخرین^۲ آن را به ربودن پنهانی از غیر حرز معنا کرده اند. برخی دیگر از متأخرین^۳ ماهیت جداگانه ای، غیر از دو مسلک فوق قائل شده و یا اینکه عده ای دیگر به طور کل ماهیتی را برای اختلاس قائل نشده^۴ و آن را با اقسام سرقت تعزیری به یک معنا و حکم آن را تعزیر دانسته اند.

شاید بتوان گفت که علت اختلاف در میان قدما و متأخرین، ناظر به موضوع شناسی واژه اختلاس باشد. به تعبیر دیگر ماهیتی که برای اختلاس، در روایت تبیین شده است، در رابطه موارد اختلاس در آن زمان بوده است و با سبک و سیاق عصرهای بعدی تفاوت ماهوی پیدا کرده و امام علیه السلام به یک

۱. طوسی، محمد بن حسن، «النهایه»، ص ۷۲۲؛ ابن ادریس حلی، محمد بن منصور، «کتاب السرائر»، ج ۳، ص ۵۱۲؛ ابن براج، عبدالغزیز، «مهدب»، ج ۲، ص ۵۵۴؛ ابن حمزه، محمد بن علی، «الوسیله»، ص ۴۲۳.

۲. اصفهانی (فاضل هندی)، محمد بن حسن، «کشف اللثام و الإبهام عن قواعد الأحکام»، ج ۱، ص ۶۴۷؛ الطباطبایی، سید علی، «ریاض المسائل»، ج ۱۰، ص ۲۱۹؛ جبعی عاملی (شهید ثانی)، زین الدین، «الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیه»، ج ۳، ص ۳۸۰.

۳. اردبیلی، احمد، «مجمع افائده والبرهان فی شرح ارشاد الاذهان»، ج ۱۳، ص ۲۹۱.

۴. نجفی، محمد حسن، «جواهر الکلام»، ج ۴۱، صص ۵۹۶-۵۹۷.

مصادق از مصادیق اختلاس اشاره فرموده و در نتیجه اختلاس انحصار در آن مورد نیست.

موضوع شناسی احکام شرعی و بیان ضوابط و شرایط آن، یک تحقیق جداگانه و مفصلی را می طلبد که در این تحقیق نمی گنجد. به عنوان نمونه سؤالاتی که در این مسأله وجود دارند عبارتند از: آیا موضوع شناسی احکام به دست مجتهد است یا مقلد؟ به دست هر کدام که باشد، شرایط آن به چه نحو است؟ جایگاه عرف، در موضوع شناسی احکام چگونه است؟ منظور از عرف چیست؟ آیا موضوعات در روایات انحصاری اند و یا اینکه انحصاری نیستند و روایات تنها به یکی از مصادیق آن اشاره دارند؟ اینها بخشی از سؤالاتی است که در موضوع شناسی احکام، می توان بیان کرد. در مرحله بعد، آیا اختلاس در زمان تشریع احکام و حضور امام علیه السلام با زمان غیبت امام علیه السلام، تفاوت دارد؟ دلیل آن چیست؟ به طور خلاصه موضوع شناسی اختلاس، بحث مستقل و جامع و طولانی است که در کلام فقها ذکر نشده است. البته برخی از موضوعات احکام مثل غنا، کتب ضلال، کفانت، تدلیس، ارش، اجاره و شفعه و... از سوی برخی از فقها بررسی شده است، ولی با این حال در رابطه با اختلاس، سخنی به میان نیامده است.

در هر صورت فقهای عالی مقام و حقوقدانان محترم، پیرامون اختلاس مطالب مهم و ارزنده ای را بیان فرموده-اند و اختلاس را مورد تحلیل و بررسی قرار داده-اند. اختلاس در فقه، ذیل کتاب حدود، بخش سرقت های تعزیری بررسی شده است. از آن-جا که شاهد رشد روز افزون جرم اختلاس، در جوامع بشری می-باشیم فلذا نباید به همین مقدار پژوهش اکتفا شود و

باید نگاه جامع و گسترده-تری، نسبت به مفهوم و ماهیت اختلاس بشود. مفهوم و ماهیت اختلاس نزد فقها مورد اختلاف شدید واقع شده است و در حقوق موضوعه ایران نیز به مصادیق آن اشاره شده است. این مطالب خود حاکی از آن است که موضوع اختلاس، مبحثی قابل تأمل و جای دقت نظر باشد. بدیهی است که علمای نامدار و نویسندگان حقوقی زحمات زیادی کشیده-اند. برخی از آثار پیرامون اختلاس عبارتند از:

کتاب‌ها:

۱. تفصیل الشریعه، کتاب الحدود، محمد فاضل، المطبعه العملیه.
۲. فقه الحدود والتعزیرات، سید عبدالکریم موسوی اردبیلی، مکتبه امیرالمومنین.
۳. مختلف الشیعه، حلی، مرکز الابحاث والدرسات الاسلامیه.
۴. فقه الصادق، سید محمدصاق حسینی روحانی، موسسه دارالکتاب.
۵. مبانی تکمله المنهاج: سید ابوالقاسم خویی، مطبعه الاداب.
۶. دیدگاه‌های نو در حقوق کیفری اسلام، سید محمد حسن مرعشی، نشر میزان.
۷. بررسی فقهی- حقوقی اختلاس، احمد رمضانی، مرکز پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۸. جرایم علیه اموال و مالکیت، هوسنگ شامبیاتی، نشر ویراستار.

پایان نامه‌ها:

۱. پایان نامه رشا و ارتشا و تصرف غیرقانونی، غلامرضا دوست طلب، دانشگاه شهید بهشتی.
۲. پایان نامه بررسی بزه خیانت در امانت، اختلاس و تصرف غیرقانونی بیان تفاوت‌های جرایم مذکور در حقوق ایران، عباس خویباری، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

مقالات:

۱. بررسی تطبیقی ارکان جرم اختلاس، احمد رضائی، فصلنامه مفید، شماره ۲۴، ۱۳۸۳.
۲. حبیب زاده، محمد جعفر، منصور آبادی، عباس، بررسی تطبیقی اختلاس با تصرف غیرقانونی در حقوق کیفری ایران، مدرس علوم انسانی، دوره چهارم، شماره ۲.
۳. رحمانی، محمد، قواعد فقهی (۸)، قاعده علی الید، مجله فقه اهل بیت (علیهم‌السلام) (فارسی)، شماره ۲۱.

ب. امتیاز پژوهش:

با توجه به تتبع نویسنده به نظر می‌رسد پایان نامه یا کتاب مستقلی در مورد احکام فقهی اختلاس موجود نباشد و بیشتر مباحث مطرح شده حقوقی است؛ البته در غالب مسائل حقوقی، اشاره ای کوتاه به بحث فقهی آن شده است مانند کتاب بررسی فقهی و حقوقی اختلاس به قلم احمد رضائی.

همچنین در منابع فقهی به صورت پراکنده در بحث سرقت تعزیری، از آن بحث شده است. با توجه به مطالب ذکر شده یکی از امتیازات این است که متمرکز در بحث فقهی اختلاس می باشد. این پژوهش به صورت مستقل، اختلاس را در ادله وارده، بررسی فقهی نموده و ماهیت و احکام آن را ارائه می کند.

۶. کاربرد و نتایج تحقیق

مهم ترین کاربرد نتایج این پژوهش عبارت است از:

۱. آگاهی بخشیدن به قضات و وکلای محترم، در زمینه ماهیت و احکام فقهی اختلاس.

۲. از آن جهت که مطالب پژوهش مستند و مستدل است لذا در امر تشريع و قانونگذاری به کمک قانونگذاران محترم نیز می آید.

۳. با توجه به رجوع به منابع فراوان و دسته بندی اقوال، اختلاس از جمله مواردی است که جای نظریه پردازی و ایده انگاری دارد فلذا امید است از این دست پایان نامه ها، رشد و توسعه علمی را، در امر فقهی حقوقی، پدید بیاورد و سبب تولید علم بگردد.

۴. پاسخگویی به جامعه امروز ایران، در جهت راه حلی به چگونگی اجرای حکم اختلاس، در دادگاههای کشور.

البته هیچ کار بشری بدون نقص و عیب نیست. ممنون می شویم اساتید و دانشجویان محترم، انتقادات و پیشنهادات خود را به ما گوشزد نمایند. همچنین بر خود لازم می دانیم از زحمات مدیر محترم نشر جلوه

کمال، حجت الاسلام والمسلمین محمد جعفر تجلی و فرزند گرامی ایشان
آقای محمد مهدی تجلی در به ثمر رسیدن این کتاب سپاسگزاری نماییم.
این اثر را به بانوی دو جهان، دخت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله تقدیم
می شود. امید است از شفاعت آن بانوی با فضیلت، و خاندان عصمت و
طهارت بهره مند باشیم.

محمد مهدی کریمی نیا

Kariminiya2003@yahoo.com

مهدی مقدادی داوودی

۱۳۹۸/۶/۱۰

برابر با اول محرم الحرام ۱۴۴۱ قمری